

48^e WEMAL- nieuwsflits

20 mei 2023

WERkgroep Middenlandse
ArtesLiteratuur

Afbeelding: De planeet Venus – Hs.
Wolfenbüttel, Herzog August Bibliothek,
Cod. Guelf. 18.2 Aug.4°, fol. 124r.
(Copyright: Herzog August Bibliothek,
Wolfenbüttel)

Lieve WEMAL-vrienden,

Laatst kwam ik bij het opruimen van mijn archiefmappen een kartonnen archiefdoos tegen, waarvan de inhoud bestond uit smalle strookjes tekst bij elkaar gebundeld, onder een verroeste paperclip. Met een schok realiseerde ik me dat dit het kostbare materiaal was dat ik bijna 50 jaar geleden had verzameld om mijn proefschrift te schrijven. Voor eerstejaarsstudenten anno 2023 moet het haast onmogelijk zijn om zich voor te stellen dat het wetenschappelijk onderzoek van die tijd gebeurde zonder digitale hulpmiddelen. Er was geen computer of laptop, geen internet, geen Google, geen e-mail. Wie bij de tijd was had een elektrische IBM-typemachine met twee lettertypes (romein en cursief). Het corrigeren van tekst bestond uit het overheen typen van de

verkeerde letters met wit lint. Verplaatsen en verwijderen van tekst bestond uit plakken en knippen...

Mijn promotieonderwerp bestond uit een vergelijkend onderzoek van twee Middelnederlandse fragmenten van een Arturroman (de zogenoemde Rotterdamse Fragmenten), met de Oudfranse Lancelottraditie die als voorbeeld voor de vertaler moet hebben gediend. In de praktijk betekende het dat ik aan de hand van beschikbare studies, naslagwerken en bibliotheekcatalogi de Franse handschriften moest opsporen die vergeleken konden worden met de twee fragmenten. Voor het ene fragment vond ik 30 Franse parallelteksten en voor het andere maar liefst 39. Microfilms waren toen kostbaar en de levertijd duurde maanden. De snelste en goedkoopste oplossing was het ter plekke overschrijven van de teksten. Toen ik het benodigde materiaal had verzameld, heb ik de tekst in behapbare brokken geknipt en

per passage alle parallelteksten naast elkaar gelegd en met elkaar vergeleken. Om de kostbare gegevens niet te verliezen heb ik alles in een archiefdoos bewaard. Al met al heb ik vier jaar nodig gehad om het materiaal te analyseren en op een getypt proefschrift te promoveren.

Bij het zien van mijn oude archiefdoos, heb ik me afgevraagd hoe ik anno 2023 dit onderzoek zou hebben aangepakt en of het dan een heel ander proefschrift zou zijn geworden. Ongetwijfeld zou het veel reizen naar buitenlandse bibliotheken hebben gescheeld en zou er veel minder tijd nodig zijn geweest om het vergelijkend onderzoek uit te voeren. Er zou dan meer tijd en ruimte zijn vrijgekomen voor andere aanvullende en diepgaandere onderzoeksvragen. Maar toch.

Als ik alle pros en cons tegen elkaar afweeg, kom ik tot de conclusie dat het tijdrovende bezoek aan bibliotheken en het fysieke contact met de handschriften een wezenlijk onderdeel zijn geweest van mijn *peregrinatio academica*. Het zijn verrijkende ervaringen die mij gevormd hebben en die ik voor geen goud zou hebben willen missen. Zo zal ik nooit vergeten hoe een van de prachtig verluchte Lancelothandschriften die ik in de Bibliothèque Nationale van Parijs heb aangevraagd, door een magazijnmedewerker naar binnen werd gereden op een trekkar. Het boek was zo groot en zwaar dat ik het alleen staand kon bekijken en overschrijven. Hoe prachtig ook de hoogwaardige kwaliteit van scans en digitale foto's moge zijn, de geur van perkament, inkt, verf en het magische gevoel van herkenning en verbondenheid met onze voorgangers die eeuwen geleden deze boeken gemaakt en gebruikt hebben, blijft onvervangbaar.

Toen ik vorig jaar een bezoek bracht aan de Herzog August Bibliothek in Wolfenbüttel in het kader van ons WEMAL-project en toestemming kreeg om het 15de-eeuwse handschrift (signatuur Cod. Guelf. 18.2. Aug. 4°) te bewonderen, overviel mij opnieuw dat gevoel van ontroering en bewondering. Ik heb mij toen voorgenomen om het niet alleen te laten bij een digitale publicatie, maar de mogelijkheden te verkennen voor een papieren publicatie van deze schitterend geïllustreerde middeleeuwse encyclopedie. Hoe mooi zou het zijn om het 5^e lustrum van WEMAL in 2024 te vieren met een jubileumuitgave van deze artestekst. We houden jullie op de hoogte.

Hartelijke groeten,

Orlanda

Bericht van de penningmeester (1): gewijzigd rekeningnummer

Sinds 1 maart 2023 heeft WEMAL een ander rekeningnummer:

NL88 INGB 0733 6572 57 ten name van P.H. Wagenaar ([penningmeester WEMAL](#)).

Bericht van de penningmeester (2): dit jaar geen contributieverzoek

De afgelopen drie coronajaren hebben ertoe geleid dat er geen WEMAL-activiteiten hebben plaatsgevonden en dat er daardoor ook geen gebruik is gemaakt van de jaarlijkse contributiegelden. We hebben daarom besloten om in afwachting van nieuwe activiteiten voorlopig de jaarlijkse contributie-uitvraag achterwege te laten. Via de WEMAL-nieuwsflits zullen we je op de hoogte houden van nieuwe ontwikkelingen en komende activiteiten. Hartelijk dank voor je bijdrage in de afgelopen jaren. We hebben dat ten zeerste gewaardeerd.

Afscheid Bart Besamusca

Op 25 januari 2023 hield Bart Besamusca zijn [afscheidscollege](#) als hoogleraar Middelnederlandse tekstcultuur in internationaal perspectief. Ter gelegenheid van zijn emeritaat verscheen de [digitale tentoonstelling 'De verrassende Middeleeuwen'](#), met bijdragen van ruim vijftig onderzoekers uit binnen- en buitenland. Het uitgangspunt van elke bijdrage is een afbeelding (miniatuur of houtsnede) met een korte begeleidende tekst, waarin de auteurs verwoorden wat zij hieraan verrassend vinden aan de Middeleeuwen. Zie voor de bijdrage van Orlanda de bijlage. Bart wordt in Utrecht opgevolgd door de Belgische mediëvist Veerle Fraeters.

Veerle Fraeters

Op 1 januari 2023 werd [Veerle Fraeters](#) [benoemd tot hoogleraar](#) [Middelnederlandse literatuur en cultuur](#) aan de Universiteit Utrecht, na een loopbaan van meer dan dertig jaar aan de Universiteit Antwerpen. Haar proefschrift (Leuven, 1999) ging over de alchemistische traditie in een veertiende-

eeuws Middelnederlands handschrift. Veerle Fraeters is gespecialiseerd in Middelnederlandse geestelijke literatuur- en cultuurgeschiedenis, met een focus op mystieke literatuur, het genre van het visioen en vrouwelijk auteurschap. Haar onderzoek bevindt zich op het snijpunt van filologie, literatuurstudie, cultuurgeschiedenis en religiewetenschap.

Afscheid Frits van Oostrom

Op 12 mei 2023 nam universiteitshoogleraar Frits van Oostrom na veertig jaar hoogleraarschap in een bomvolle Domkerk op grootse wijze afscheid van de Universiteit Utrecht. Een week eerder [keek hij uitgebreid terug](#) op zijn rijke loopbaan.

Tijdens de bijeenkomst in de Domkerk mocht minister van OCW Robbert Dijkgraaf Frits benoemen tot [Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw](#).

Daar hielden de verrassingen echter niet op: rector magnificus Henk Kummeling rijkte aan Frits bovendien de zilveren erepenning van de Universiteit Utrecht uit, met daarin de inscriptie “Enthousiasmerend

leermeester van ontelbaren”. Collega’s Wim van Anrooij, Bart Besamusca, Dieuwke van der Poel en Frank Willaert verrasten hem bovendien met het aan hem opgedragen boek [Spiegelingen: Mediëvisten voor de eenentwintigste eeuw](#) en de videoserie [Smaakmakers](#).

Oproep

Spreek jij binnenkort over een artes-gerelateerd onderwerp? Of verschijnt er een artes-gerelateerde publicatie van jouw hand? Meld het dan via j.e.wessel@law.leidenuniv.nl. We nemen het bericht graag mee in de Nieuwsflits.

Afmelden

Wil je de WEMAL-nieuwsflits niet meer ontvangen? Stuur dan een e-mail naar j.e.wessel@law.leidenuniv.nl.